

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna cena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za *Sibenik* na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za *Inozemstvo* na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u *Sibeniku*.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Medjunarodna konferencija.

Sve što se dalje odalčavamo od proglašenja habsburškog suverenstva nad Bosnom i Hercegovinom, to se više približavamo medjunarodnoj konferenciji.

Sve velevlasti tu konferenciju žele i medjunarodnu politiku upriličiti tako da od nje dodje bez oružanog sukoba, a kad su one taj sukob znale spriječiti od 5. listopada do danas, valjda će uspeti i za još koju sedmicu, dok se namine nadjie načina, da se izgledi spor između Austro-Ugarske i Srbije. Od cilog zarjetaja koji je bio povukao u ovaj vrtlog svu diplomaciju europsku, još ostaje samo to pitanje da se rieši, a velevlasti hoće da i to bude mirnim putem.

Poslie nagodbe Austro-Ugarske sa Turskom, poslie stalnog mirmog riešenja spora Bugarske sa Turskom, poslie još prije učinjenih izjava ministara vanjskih posala njemačkog, francuzskog, engleskog, talijanskog i ruskog nije bilo dvojbe da će se ovako stvar svršiti.

Napetost koja je vladala do pred koji dan sada je jenjala i u oružani europski sukob malo više tko vjeruje. Dok je naime ruska diplomatija stajala na njeki način na strani Srbije, još se moglo u to misliti, ali čim je na 2. o. m. Rusija predložila Srbiji, da odustane od zahtieva zemljišne kompezacije i autonomije Bosne i Hercegovine pod suverenstvom sultana, čim se ovom koraku Rusije pridružile Engleska, Francuska i Italija, tim je bilo za Europu pitanje riešeno.

Srbija je, izgleda, odbila ove zahtieve velevlasti, a to je ona učinila, jer nije mogla natrag, nu konačno ona će velevlastima morati popustiti, jer njezin trajni odpor morao bi svršiti oružanim sukobom sa Austro-Ugarskom, što drugo ništa ne bi značilo, nego da se je Srbija u zdvojnosti i osamljena dala na zdvojni korak, koji bi za nju mogao svršiti bez užasnih posljedica samo uz posredovanje svih velesila, osobito Rusije i Francuske.

Dakle i zdvojni korak Srbije svršio bi se medjunarodnom konferencijom.

Da bi se ovako mogao svršiti sukob Srbije sa Austro-Ugarskom radi Bosne i Hercegovine naša stranka je odmah u početku predvidjela i naš list je to odmah i naglasivao, pa je za to bio i postavljen predlog sa strane naših ljudi, da bi se svi zastupnici naših zemalja imali sastati na svoje narodno vijećanje, da u zbornu i u slozi odlučie što im je radiati prema vladam Austro-Ugarske i što im je poduzeti prema predstavnicima nami Slavenima prijateljskih velesila, a da bi se pripojenje Bosne i Hercegovine riešilo kako je i nami i Srbiji i Crnoj gori najsrtnije.

Bez dvojbe je, da je stanje Srbije, svršila njezina stvar sa ili bez rata, užasno. Ona je izručena na milost i nemilost Austro-Ugarske. Wekerle joj već u svojoj magjarskoj bahatosti ponuće, da se u poslima između Srbije i monarhije austro-ugarske, te između je i Bosne nema treći pačati. Kad bi ostalo pri tomu, zna se što bi to za Srbiju značilo.

Nu da li će ova stvar svršiti kako Wekerle želi, stoji do same Srbije i do nas Hrva i Srba u monarhiji. Jer u pitanju Bosne i Hercegovine imademo i rieč, samo ako hoćemo.

Srbski kralj pred koji dan je izjavio, da su želje Srba čedne, da oni ne traže nego malo mjesta na suncu i malo zraka da se ne uguše. A to znači da oni traže da ih monarhija Austro-Ugarska ne poklopi i ne stisne kao nekakav bo a constrictor sa svih strana.

Prema tomu želje kralja Petra su istovjetne sa željam našim: i mi hoćemo malo mjesta na suncu i malo zraka da se ne ugušimo. Radiati da Hrvatska, Slavonija, Dalmacija, Bosna i Hercegovina sa slovenskim zemljama sačinie jedno državno samostalno hrvatsko tjeło, značilo bi i za Hrvatsku i za Srbiju nov život slobodnog življenja i kretanja. Bilo bi tu sunca i zraka na pretek.

Da bi takova Hrvatska bila bedem Srbiji,

a našem pučanstvu svih vjera i narodnosti sretna domovina slobode, nema i nemože biti dvojbe. Nu da za ovakovu Hrvatsku treba da radimo i mi i Srbija, to je što bi svi morali uviditi.

A mi možemo za to raditi, ako se svi predstavnici naroda odlučie u smislu predloga iznešenog od naših zastupnika pred predstavnicim raznih stranaka u Zagrebu.

A Srbija može za to raditi, kako kaže „Hrvatska Kruna“, ako izrabii priliku koja joj se pružila:

da se zauzme za trpeću braću, za braću pocepkanu u više vlada, za braću, kojoj prieti pogibelj, da propane. Kud naravnije nego da se Srbija stavi na čelo pokreta — kada joj velike sile ne daju diela Bosne i Hercegovine, niti uzimlju u obzir njezin predlog da se od njih stvori posebno samostalno tjeło — da se tada pripoieje Hrvatskoj? Ovaj bi predlog, nema sumnje, naišao na uspjeh. Rusija bi ga sama, u interesu slavenstva, poduprla, tim više što se je još 1877. godine izjavila, da pod taj uvjet pristaje na okupaciju. Habsburška monarhija ne bi mu se mogla oprieti, jer je tu zavjenica samoga kralja za pripojenje Hrvatskoj svih nekoć joj pripadajućih diełova.

Pripojenjem anektovanih zemalja Hrvatskoj, ujedinjenjem i neovisnošću Hrvatske, dobiva Srbija i slavenstvo u ovoj monarhiji; takovim riešenjem pitanja Srbija od svojih zahtieva ne uzmie: radi u vlastiti interes, radi za ugled i obranu svih Slavena živećih u ovoj monarhiji, kod kojih će dobiti vječitu harnost, kao prijateljca. Takovim riešenjem, Srbija dobiva mnogo sunca da ju ogrije i mnogo zraka, da može, za sve viekove, slobodno dihati.

Treba li duljiti? Ne mislimo. Ako ikad sada se pruža prilika da uzradimo sve što je moguće, a da medjunarodna konferencija za sve vjekove sankcionira slobodu i slobodan razvitak Hrvatske i Srbije.

„Velezidajnički“ proces u Zagrebu.

Na 3. ožujka pred zagrebačkim sudbenim stolom započela je razprava proti „velezidajnicima“ Adamu Pribičeviću i 52 drugu, obuzena radi velezidajze.

Sudbeni senat sastavljen je ovako: Predsjednik je podpredsjednik sudbenog stola Josip Tarrabocchia. Kao votani fungiraju vijećnici Pavao Pavešić, Ljudevit pl. Cekuš, dr. Sigmund Fink i Franjo Maixner. Perovodja je Barbot.

Obtužbu zastupa državni odvjetnik Milan Accurti.

Za obranu obtuženika stigli su na razpravu ovi branitelji: dr. Solarić, dr. Nemeć, dr. Jovanović, dr. Lukinić, dr. Polovina, dr. Dobričić, dr. Žuvić, dr. Španić, dr. Laza Nikolić, dr. B. Medaković, dr. P. Magdić, dr. Belobrk, dr. Mazzura, dr. Dušan Popović, dr. Petranović, dr. Budisavljević, dr. Hinković, dr. Lisavac, dr. N. Gjurgjević, dr. Gaj, dr. Miljušević, dr. Babić, dr. S. Novak, dr. Pinter, dr. Miladinović, dr. Krasojević, dr. Petrić, dr. Winter, dr. Vinković, dr. Dobričić i dr. Grga Tuškan.

U Zagreb je došao prof. Vjekoslav Šak, posebni dopisnik „Narodnih Listi“ iz Praga i ostaje cieło vrieme procesa. Praška „Narodna Politika“ šalje takodjer posebnog dopisnika. Isto tako i grupa od nekoliko čeških listova. Poslanik carevinskog vieću Klofač doći će za koji dan. Za 8—10 dana doći će svakako i prof. Masaryk, poslanik u carevinskom vieću. Za vrieme procesa doći će na razpravu više jugoslovenskih poslanika.

„Temps“ i „New-York Herald“ šalju za cieło vrieme razprave posebnog dopisnika. Rusko „Petrogradsko telegrafsko agenzie“ pobrinulo se za stalno posebno izvješćivanje. Isto tako će imati posebne izvješćaje francuzka agencija „Havas“. „Novoje Vremja“ imati će posebno dopisnika. Došao je i A. Albertini, dopisnik „Corriere della Sera“. Iz Pešte došlo je 8 novinara. Iz Beča za sada znamo za 2 izvješćitelja. Stigo je već dopisnik „Birževija Vjedomosti“.

Na razpravu dodjoše i poslanici u dalmatinskom saboru Ivan Lupis i dr. Aleksandar Mitrović. Tuženi su sljedeći:

Adam Pribičević, Valerijan Pribičević, Joso Oreščanin, Vaso Lukać, Nikola Milić, Gajo Živković, Petar Petrović, Rade Malobrađić, Gjuro Jovanović, Antonije Srnić, Miloš Borojević, Milan Momčilović, Dimitar Miljević, Dušan Trbuhović, Gedeon Ogrizović, Nikola Erecgovac, Nikola Rebrača, G. Končar, Ljubomir Vilić, Dimitrije Gajić, Bogdan Ristović, Stevo Končar, Pero Bekić, Šimo A. Živković, Šimo Živković, Gjorgje Gjurić, Tanasije Oblaković, Stevan Kačar, Mile Čorić, Pavle Matijašević, Stevo Radovanović, Mojo Hrvčanin, Dmitar Ervačanin, Dušan Ervačanin, Gjuro Erak, Glišo Vasić, Stevo Kalember, dr. Aleksander Gjurić, Platon Solarić, dr. Dušan Mihajlo Mioković, Nikola Čudić, Lazo Bačić, Vaso Vukdragović, Mile Mitrčić, Danilo Podunavac, Gjorgje Jagnjić, Stevo Zukanović, Šimo Vuksan, Kosta Dragosavac, Dositije Kutuzov, Milan Vukelić, Jovan Kalafatić. Pribičeviče brane dri. Hinković i Popović, Jocu Oreščanina, Vasu Lukaća, Nikolu Milića, Gaju Živkovića, Petra Petrovića, Radu Malobrađića, Gjuru Jovanovića, Antu Srnića, Milana Momčilovića, Dmirta Miljevića, Miloša Borojevića, Dušana Trbuhovića brane odvjetnici: dr. Petrić, dr. Popović, dr. Hinković, dr. Nikolić i dr. Zubičić. Genu Ogrizovića, Nikolu Rebraču, Stanka Rebraču, Gjuru Končara, Ljubomira Vilića, Dmirta Gajića, Bogdana Ristovića, Stevu Končara i Nikolu Erecgovca, brane odvjetnici: dr. Solarić, dr. Budisavljević, dr. Nemeć i dr. Polovina.

Sud je odklonio obranu dra. Stojanovića, pošto je na predlog državnog odvjetnika podnešana protu njemu prijava zbog istog zločinstva. Proti ovom sudbenom zaključku stavio je dr. Stojanović priziv na banski stol, nu i ovaj je taj priziv odklonio.

Obtuženike (radikale) Moju Ervačanin, Dmirta Ervačanina, Dušana Ervačanina, Gjuru Eraka, Glišu Vasića, Dositiju Kutuzova i Jovana Kalafatića brane odvjetnici (radikali); dr. Gjuro Krasojević, dr. Aleksa Roknić, dr. Nikola Gjurgjević, dr. Milivoj i dr. Žarko Miladinović, dr. Milivoj Babić, dr. Svetislav Novak, dr. Mladen Lisavac, dr. Sjevo Dobričić i dr. Dušan Miljušević.

Državni odvjetnik Accurti primietio je da se dr. Žarko Miladinović te dr. Dobričić imadu isto tako izključie od obrane, kao i dr. Stojanović, jer i proti njima predleži ista sumnja, kao i proti ušpencima.

Obtuženika Stevu Kalembera brane odvjetnici dr. Šime i Lav Mazzura.

Obtuženike dra. Aleksa Gjurića, Platu Solarića, dra. Dušana Mihajla Mioković i Niku Čudića brane: dr. Tuškan, dr. Španić, dr. Solarić, dr. Grahovac.

Lazu Babića, Vasu Vukdragovića, Milu Mitrčića, Milana Vukelića brane: dr. Gaj, dr. Budisavljević, dr. Winter, dr. Belobrk.

Danu Podunavca, Gjorgja Jagnjića, Stevu Zukanovića, Simu Vuksana brane: dr. Magdić, dr. Medaković, dr. Hinković, dr. Solarić.

Iza odmora u pol 11 sati senat se je priključio riešenju kr. banskog stola svojim zaključkom da se dr. B. Stojanović izključie iz redova branitelja, te se taj zaključak senata proleže ujedno i na branitelje dra. Žarka Miladinovića i dr. Dabričića, pošto su oni sami prema izjavi državnog odvjetnika kompromitirani zbog velezidajze te je prema njima poveden kazneni postupak.

Pero Bekić prijavlja proti tom zaključku žaoubu ništovnu te imenuje za svog branitelja dra. Dušana Popovića. Proti izključenju dra. Miladinovića i dra. Dobričića najavlja dr. Roknić žaoubu ništovnu. To isto učinio je napose dr. Miladinović.

Nakon personalnija i generalnija prelazi se na 11 i tri četvrt na čitanje obtužnice, koju čita perovodja G. Gjuro Barbot. Za vrieme čitanja obuzene, kao i za cieło razprave vladalo je medju obtuženima veselo razpoloženje.

Za siromaha odredjeno, a bogatu dato.

Zadar, 1. ožujka 1909.

Iznieti smo dokaze, kako je nadzornik (oprostite) savjetnik Zotti postupao sa novcim, koji su pripadali poljodjelskoj poslovnici. Mi smo se od njega nadali barem izpravku, ali on to nije učinio, te je tim potvrdio naše dokaze. Znamo, da sve ono što smo iznieti, već je od vajkada bilo poznato u palači kod sv. Šimuna, ali oni svi na namještništvu su nemoćni da mogu što Zottiju zamjeriti, jer on ima na ministarstvu jako zapleće u osobi svog prijatelja Portela.

Nu što ne smiju oni u palači sv. Šimuna, to se nadamo da će moći postići narodni zastupnici.

Dok je namještništvu poljodjelsku poslovnicu smatralo nekostim vrsti trgovačkog poduzeća Zottieva, te tim na neki način njemu puštavalo slobodne ruke, a sjelitio bi se iste, kad je trebalo da se namire dospievajuće izplate, dotle je on tu pašavao po miloj volji, a to sve na račun Dalmacije i njena siromasnog naroda.

Koliko je pak Zottiu do nevojle našega naroda i ljubavi da mu pomogne neka služie ove istinite činjenice:

Za ublaženje nevojle u kojoj se nahodi naš težak uslied velike suše, koja mu je uništila i ono malo piće potrebite za hranu životinja, ministarstvo je poljodjelsku priskočilo u pomoć narodu udieliv Namještništvu pripomoć od 250.000 kruna u svrhu da nabavi piće, te da ju podieli siromasima uz sniženu cieću.

I ako ova svota ni iz daleka ne dosiže da pokrije veliku nestašicu piće u pokrajini, ipak se je moglo narodu mnogo pomoći, da se je s njom postupato duševno, kako se je moralo, a to upravo radi toga, što je udieljena svota malena, a potrebe velike.

Nu žalibože ova pripomoć nije uložena, kako i komu je bila namienjena, jer je s njom upravljala osoba, koja nema čuvstva za težaka niti joj je stalo do težačke nevojle. Za dokaz tomu iznašamo ove činjenice.

Dok je množina pukih siromaka ostala praznih ruka, jer ih nije mogla zapasti vladina milostinja, dielile su se **ogromne količine** siena i mekinja **bogatašima** i sumišljenicima savjetnika Zottija. Na taj način primieše: Giov. Mestrovich di Antonio iz Zadra **10.000 kigr.** siena i **1500 kigr.** mekinja; Marušich Antonio iz Zadra **10.000 kigr.** mekinja i **7000 kigr.** siena; Ivan Meleda **2000 kigr.** siena i **3000 kigr.** mekinja; Giovanni Baitara iz Zadra isto **10.000 kigr.** siena i **5000 kigr.** mekinja itd.

Kad čitamo imena ovih bogatih posjednika i trgovaca, te velike količine siena i mekinja, koje su im udieljene, pa kad pomislimo na onaj veliki broj siromaka, kojima blago od gladi skapa, a da ih nije dotekla vladina pripomoć, ne možemo, a da se ne zgražamo očitju nepraviđu pitajuć vladu, gdje je pravica? Gdje je duševnost savjetnika Zottija? Čim on opravdava svoj njegov postupak?

Zar je moguće da je sve ovo učinjeno sa znanjem namještništva? A najlpješje je u ciełov ovju škandaloznoj stvari i karakteristično u predmetu još to, što je Battara prodao vladni mnogo siena i mekinja za skupe novce, a vladu mu je udieljivala kao milostinju isto sieno i mekinje uz sniženu cieću, da ga može po drugi put skupo prodati istoj vladu.

Ovo se događa u vrieme kad vlada u pokrajini glad kod ljudi i životinja!

Pošto smo više nego uvjereni, da će gospoda na namještništvu i vrhu ovih činjenica preći sa običnim stiskanjem ramena, jer kako rekostim, oni svi su nemoćni naprama jednom Zotti, to pozivljemo narodno zastupstvo i zemaljski odbor da oni provjeduju proti ovakovom postupanju Zotta kod ministarstva poljodjeljstva, tražeći da se jednom stane na kraj ovome pašaluku.

Što više? Objedjuje ih kukavelj sa velezidajel Hitvo bi i nadalje stavljati zublju raz-

dora medju sinove jednoga naroda, jer je to sinteza njegova pravaštva, volja tudjinska. Ne ču ni da čuje taj čitunac za srpsko ime, htio bi ga izbrisati sa lica zemlje. A ne spominje se riječi slavnoga Kvaternika, nešto boljšega pravaša od njega, koje je izrekao u znamenitom zasjedanju sabora 1861. On, bliznac Ante Starčevića, u naglašavanju državnoga prava kraljevine Hrvatske, rekao je u onoj zgodi, "da samo najbližnji savez srđaca i politički izmedju Hrvatskoga i srpskoga naroda najsigurnije je jamstvo za bolju budućnost obiju naroda. Mi čemo, reče on, braću naše Srbe podopagati, da postignu svoja prava, za kojima čeznu. Ali neka nitko ne misli, da bi mi htjeli sakatiti naše narodno tielo za volju zlo shvaćene sentimentalnosti". Drugim riječima on će u svemu podopagati Srbe, samo neka rade da se oživotvori hrvatska država, na temelju hrvatskog državnog prava, neka budu dakle državljeni Hrvatske.

Naši dični zastupnici sa svojim predlogom nisu se ni zetu oduležili od toga mišljenja utemeljitelja stranke prava, pa ih ipak Frank ne smatra pravašima, da, jer je on čišći pravaš i od samoga Kvaternika.

Frank je tim svojim zlobnim činom u očima pravih domorodaca obračunao. Koprene su pale, a on se je pokazao u svoj svojoj golotinji.

I bolje je tako. Narod će osjetiti i još jedno zaočaranje, ali će pravaška misao, oslobođena tudjinskoga upljučka, time mnogo zadobiti.

A našim dičnim zastupnicima, u prvom redu D. I. Prodanu, od srca hvala, što su bili povodom, da su se stvali ovako razbistrile.

U slozi svih dobrih, poštenih i nesebičnih domorodaca, od snteznih Alapa pa do hladne Drine, hoćemo da povedemo borbu na život i smrt protiv svakoga izrabljivanja bilo odzgor, bilo odzdo, pod hrvatskom zastavom, simbolom hrvatske države, na kojoj je zlatnim slovima napisano: "Bog i Hrvati".

Stekliš.

Glas iskrenoga domorodca.

Ima već nekoliko godina, što mi je dušu obuzimala neka tuga, neko nezadovoljstvo, koje se je temeljilo na ubitačnoj sumnji, iz prikrakca gledajući na razvoj naših političkih stvari.

Za jedinstvom i slobodom roda čeznuo sam uvijek. Po naravnom pravu: Hrvati, Slovenci, Srbi, pa i Bugari (jer je svima isti jezik, po tom su i jedan narod), imali bi sačinjavati jedinstvenu državu.

Ali na to pomišljati, za time se zanositi, nemoguć je u današnjim okolnostima. Vjekovne osobine i razlike, koje su i na prosvjetnomu i na vjerskomu i na političkomu polju dielile taj jedinstveni narod, takove su i tolike, da bi bez sumnje vjekovi sami mogli ih izgaditi.

"Jugoslavija" — i ako ju moja mašta željukuje i izazivlje, ipak mi je u uvijek pri zdravom razsudivanju prikazivala kao puki fantom, koji se u ovakovim okolnostima ne da oživotvoriti, pa kada bi se to i moglo ne bi bilo "pošeno" za ujedinjeni narod, jer bi za stalno nastao u tili čas takav metež, nered i građanski rat, da bi ta država propala i prije no bi se mogla osoviti na svoje noge.

Takova misao dakle i takovo idealno ujedinjenje našega naroda, smatrao sam štetnim po narod, pa se nikada za tim "fantomom" i niesam zagrijavao.

Drukčije je s pravaškim programom. Taj se daje izvesti na korist cieloga naroda. Ovaj se temelji dielom na naravnom pravu i na državnom hrvatskom pravu. Kada bi Koruška, Kranjska, Istra, Hrvatska, Slavonija, Dalmacija,

Bosna i Hercegovina bile združene u jedno državno tielo, takova bi država bila jaka i protiv Beča i protiv Pešte; konsolidovala bi odnose u monarhiji; narod bi u njoj mogao biti zadovoljan, a s takovim državnim uređenjem mogle bi biti zadovoljne i ostale slavjanske države na Balkanu, kojima bi naše državno uređenje služilo kao najbolje jamstvo, da valovi germanske i madjarske naježde ne bi nikada dopirali do njihovih granica.

Zastupati pravašku misao u nedaleko vrijeme značilo je kod upravitelja monarhije, zastupati protivu dinastične i revolucionarne težnje. Vrieme je dokazalo, da je to njihovo mišljenje krivo, pa danas izgleda da i neki pronicaviji u monarhiji u ostvarenju pravaškoga programa uviđaju snagu iste.

Ali, i ako je to za svakoga pravog rodljuba vrlo utješljiv pojav, ipak je to žalibože povod, što se je mnogo nemoralnih elemenata usuljalo u našu stranku. Elementa, koje na to nije potaklo patriotsko osvješćenje, koliko štreberska njihova čud, koja bi ih od Hrvata pretvorila u Japance na sami mgi vladne.

Odavna sam takovim elementima smatrao Franka i mnoge njegove pristaše. Ali da pravo rečem, toga ne bih bio mogao nikada evidentno dokazati. Razni argumenti, koji su se sa raznih strana iznosili u posljednje vrieme protiv pravaštva Franka i raznih njegovih pristaša, podkriepijivali su me u tom mišljenju, i za mene su bili dostatni, dok za druge nisu. Nalazio sam se u stranci prava s Frankom i njegovim pristašama, premda sam instinktivno osjećao, da gdje su oni, ondje meni ne može biti mjesta. Ta me je sumnja žalostila; pa dok su Frankovi redovi danonice rasli, sve mi je tješje bivalo u stranci, u kojoj sam se osjećao strancem, a za čiji program bio sam pripravan sve žrtvovati.

Ipak je napokon, hvala dragomu Bogu, nadošao čas, da se je pravaštvo Frankovaca pokazalo u svojoj golotinji.

Poznati predlog naših dičnih dalmatinskih zastupnika za složan rad svih naših stranaka, tomu je bio povodom.

Frank se je usudio falsifikovati njihov predlog, pa ih na temelju toga falsifikata proglastiti slavošrbima i omdeticima pravaških načela, a u prvom redu svemu narodu poznatoga poštenjaka Don Ivu Prodana!

Uhapšenja radi livhe u Drišiu.

U bruju od 24. veljače donieli smo sliedeću viest:

"Livha u Drišiu. Pripovijedaju nam, da su tri jaka posljednika bila ovih dana u Drišiu uhapšena radi livharenja. Privremeno su pušteni na slobodu, ali veli se, da će se protii njima po zakonu postupati. Što je potanko u stvari, ne znamo, ali bi želili, da livharenje prestane već jednom sa našim jadnim pukom, pravim mučenikom, osuđenim da svojim krvavim znojem tovi nekolicinu bezdušnika širom naše pokrajine".

Kako svak vidi naša je viest bila stvarna. Nije se nikoga imenovalo, a želio se da livharenje prestane.

Viest sa imenima uhapšenika donielo je splitsko "Jedinstvo", na način kako ono obično čini, kad se radi o bogatim ljudima.

Isti list od 27. pr. mj. donosi sliedeći brzjojav:

"DRNIŠ, 27. U opće svak ovdje hvali kako je „N.Jedinstvo“ izvjestilo o uhapšenju gg. Difi nika i braće Grubišića. Opću indignaciju izazvalo je tendenciozno pisanje „H. Riečii“ usprkos da je bila o pravome stanju stvari izvješćena sa strane svoga političkoga sumišljenika.

puno više od pō milijuna kruna — pita se, koliki će kapital njegov baštinko nagrmui — ako bude imao špekulativni duh i dovidnost oporničtela — kroza sami četvrt vika.

Ovi strašni zrgmetilji zлата zovu se u Americi značajnim prozivkom: kapetani industrije. Valja se prenesti mišlju u New-York, u peti odsjek, glasovit sa svog bogatstva, da čovjek može pojmii pravo ljudski pojav, koji oni predstavljaju.

Blago Astora, prvih američkih milijardaša, po starostnom redu, (plemenitaštvo zлата ima svoj blazon . . .), treba napose spomenuti, jerbo je njegov osobiti sastav, jedina na svijetu. Astori su najbogatiji vlastnici nekretnog stanja u njihovom mjestu. Zbilja, njihove nekretnine zapremaju otok Manhattan i čitave odsjeke New-Yorka. Kupnja zemlje ovog otoka usledila je po utemeljitelju ove kuće Astora, god. 1790. Veoma vjerni predajama njihovih predaka, Astori su prikazali bogatstvo ove industrije, razvijajući ju na mjestu i sudioništuvjuć skupno. Vriednot, na koju se cienne te nekretnine, jest od 1 milijarde i 500 milijuna kruna, a da se ovamo ne računaju drugi ogromni prihodi u

Proti nečuvenom postupanju apšenja morala bi reagirati sva štampa i vlasti, i svi pošteni, nastojeći da se dade potpuna zadovoljština onima, koje ide po pravu. C. k. sud se je nadležnoj vlasti pritužio. Općina je poslala c. kr. zapovjedništvu žandarmerije oštri prosvjed, tako i N. P. g. namjesniku i zastupniku g. dr. Ivčeviću, moleći ga za posredovanje".

Naš list pak primio je dne 25. pr. mj. sliedeći brzjojav:

Uredništvo „Hrvatske Riečii“

Šibenik.

Stidite se onako glupo, ludo, prostacki, fratarski, u bruju 317. o našem uhapšenju pisati, opetujem stidite se ako možete.

Dr. Jero Grubišić.

Mi smo na ovaj brzjojav šutili, da vidimo što će gospoda iz Drišia i što će naša javna štampa.

I gle! kako gospoda iz Drišia splitskom listu javljaju, već se diže „poštena javna štampa i svi pošteni za njih“. „Narodni-List“ i „Naše Jedinstvo“ imadu već cilieh članaka na obranu livhara i livhe tobož u ime slobode. A gospoda iz Drišia poduzimlju putovanja i brzjojavljaju na sve strane, kako bi se na njihovu obranu diglo sve što odlučuje u ovoj nesretnoj zemlji.

Mi smo sve to mirno gledali i uživali smo, kako bogati ljudi mogu u tili čas predobiti za se cielo „javno“ mišljenje a valjda i vlasti.

A težak, a svi oni upropašteni siromasi? Ali što je komu stalo da je od livhara uništena polovica Dalmacije? Što je komu stalo da je gladinja plod livhe i da težak u najobilnijoj godini nema koliko mu potrebuje da namiri livhare? Zar je „javna“ štampa da brani uništenog siromaha?

Ta to bi bilo sramotno, glupo, ludo, prastacko i fratarsko.

Tako po svoj prilici misle gospoda u Drišiu i drugodje, ali se varaju jer naš list kao uvijek i svemu i tako je i u ovom poslu na straeislabijega, na strani zapuštenoga. I za to poručujemo javno svima, kojih se tiče, i sudu, i štampi, i namjestniku i občinam, da u ovom poslu ima biti dana zadovoljština i pravda onima koji su izrabljeni, a to su nesretni uništeni težaci. Livhari moraju vratiti što su siromasima oteili. Livha mora prestati, pa ako se našao žandar — koji je jednom htio braniti slabijega od livhara, dobro je učinio.

Da je dobro učinio do potrebe dokazati ćemo javno, kad to ne bi učinili oni, kojih se tiče i kojima je to dužnost.

Medjutim neka radi sud svoju i neka ne pozvana „poštena, moralna, javna štampa“ ne zamieće trag pravdi.

Ovoliko dok se stvar ne riješi.

Uredništvo „Hrvatske Riečii“.

Političke vesti.

Kritičan položaj u Ugarskoj. Unutarnji politički položaj Ugarske smatra se radi osobnoga držanja Košuta sve kritičnijim. 48-maška stranka drži, da će Košut pod svaku cienu odustupiti. Veliko iznenadjenje pobudjuje uvodni članak „Budapešti Hirlapa“, u kojem se piše, da su dvoicne izvave Košuta vlastito obmanjivanje. Današnji sustav ne može dalje potrajati. Nijedna stranka nije sposobna za vladu, jer bi svaka trebala da steće pretežnu većinu.

Konac bojkota. Ravnateljstvo austrijskog Lloydja primilo je iz Smyrne i Beiruta brzjojavne obavijesti, da je bojkot ondje dokinut, te da se robo izkrcava. Po dosadašnjim vestima sudeć dignut je bojkot spram Austrije na svim linijama, te jedino još obstoji za bugarsku robu. Do sada su na ravnateljstvo austrijskoga Lloydja stigle ove vijesti: Solun: Ovdješnji bojkotni

Americi u i Englezkoj. No blago Astora nije posljedak trusta, kao ono Pierponta Morgana, koji je zapravo plod bankske prometnje. Trustovi su naravno proizišli iz trgovačke nužde i od dugo vremena su obćenito usvojeni: da se što više snizi ciiena radne snage i prienosnog troška jednog proizvoda, u svrhu, da ga se prodade na boljem tržištu, dosljedno, da ga se razpača u što većoj količini. Znade se, na primjer, da je proizvod petroleja podvrgnut raznim predradnjama, prije nego li će doći u promet za potrošak. Treba ga crpsti iz zdenaca, gdje se nalazi na različnoj dubini, onda ga prekaljivati i lučiti od njegovih podvrsta, pak ga najkad razasijati u promet. Tako je obogatio Rockefeller.

Nije moguće ubraziti si strašnu borbu, koju biju američki kapitalisti za pryenstvo u jednom danom obrtu ili trgovini. Često put, zbog ljute utakmice, ploda svakog kalkula i hitrine, mala družtva podlegaju onim velikim, koja se naravno okorišuju tudjim zlom, da se slabijeg riješe. Potreba uspjeha sve je legitiimira, kao što nužda pobjede prisili generala na

odbor saobčuje, da je bojkot protiv austrijske robe konačno dignut, a traje bojkot protiv bugarske robe. — Jaffa: Ovdje je bojkot dovršen; Lloydv parobrod „Tiroi“ izkrcava robu. I iz ostalih luka stižu povoljne vijesti. U Carigradu je bilo sve oduševljeno na glas, da se ukida bojkot. Izmedju turskih lučkih radnika i mornara s austrijskih parobroda došlo je do burnih izkaza simpatija. Rad je uzpustavljen uz poklike „Živla Austrija! Živla Turska!“ Svi parobrodri i pretovarne ladje bijahu iskšćene barjacima.

Bankovno pitanje. Članovi bankovnog odbora, koji pripadaju neodvisnoj stranci, držali su konferenciju, te zaključili, da će na svaki način izazvati meritorni zaključak toga odbora. O uspjehu konferencije strogo se čuva tajna tek se čuje, da će ti članovi predložiti, neka bankovni odbor izrekne svoje mišljenje onamo, da je točno ispitivši sav materijal došao do zaključka, da predlaže osnivanje samostalne banke. No pošto vlada solidarno stoji na stanovištu samostalne kartelne banke, te na tom temelju pregovara sa austrijskom vladom, odbor je voljan, da pretresa i taj projekat. No postigne li se s tom osnovom uspjeha, bankovni odbor neka izreče, da taj slučaj zahtjeva samostalnu banku i neka predloži zastupničkoj kući, da pozove vladu, neka učini u tom pravcu potrebite korake.

Poruka habsburške monarhije Srbiji.

Iz službenih bečkih izvora saznanje se za ovo stanovište monarhije: Austro-Ugarska mora od Srbije zatražiti, da će od svojih dosadanjih zahtjeva glede autonomije Bosne i Hercegovine i teritorijalne koncesije odustati, i da Srbija priznade, da u obće nema nikakova prava zauzeti stanovište prama aneksiji Bosne; pa ako Rusija uzmogne Srbiju skloniti na takovu izjavu, onda je poslužila ne samo svojom vlastitim interesima nego i miru. Austro-Ugarska zapravo nikada nije zatražila nikakovo posredovanje, jer bi to bilo izpod njezine časti. Posve bi drugačije bilo, da su velevlasti poduzele u Beogradu korake, da privedu Srbiju k razboru, no bude li Rusija to polučila savjetima, tim bolje. Ponajprije treba pričekati, da li će Srbija poslušati ovaj savjet. U tom bi slučaju srbiska vlada morala dati bečkomu ministarstvu izjavu, da će Srbija voditi miraljivu i iskrenu politiku. Istom bi onda Srbija mogla izići sa pitanjem, kakove će joj gospodarske pogodnosti dati monarhija. Istom onda moglo bi se proraditi oko toga, da se izmedju monarhije i Srbije utanači sporazumak glede ovih gospodarskih zahtjeva.

Odgovor Srbije. Na 2. t. m. posjetio je ruski poslanik u Beogradu ministar izvanjskih posala, te mu je u ime ruske vlada dao prijateljski savjet nek Srbija odustane od zahtjeva teritorijalnih kompensacija i autonomije Bosne i Hercegovine, budući da evropske velike vlasti neće nipošto ove zahtjeve poduprijeti. Tog istog dana posjetio ministra izvanjskih posala diplom. predstavnici Englezke, Francuzke, Njemačke i Italje, te ga jednako savjetovalaše. Zatim je pod predsjedanjem kralja bilo ministarsko vieće, koje je jednoglasno zaključilo odgovoriti, da Srbija ne može da povuče natrag zahtjeve sadržane u poznatoj resoluciji Skupštine; i da se Srbija ipak uvijek uzda u praviničnost Evrope ali da ne može nikako odustati od zahtjeva teritorijalnih kompensacija i autonomije Bosne i Hercegovine.

Nota Srbije u Londonu. Reuterov bureau javlja, da je srbiski poslanik predao u vanjskom uredu notu, o kojoj se veli, da je Srbija odlučila čekati odluku velevlasti i da će sve moguće učiniti, da mir sačuva.

Englezi o crnogorskom prohtjevu na Špič. Veliki londonski list „Times“ osvrcše se

zanajgore poraze i najgrozjnija krvoprolića. Životom vlada smrti, a slabi vazda podlegaju.

I južna Afrika prilično dobro je zastupana na mjerilu bogatstva po dvama srednim bogatnim: A. Beit posjeduje preko dva i pō milijarde; J. B. Robinson dvie milijarde.

Držac najvećeg blaga u Evropi, razumije se, da je batkuška ruski car, čigova renta iznosi 173 hiljade kruna na dan! Na maloj da lećini dolazi za ovim ruski knez Demidov, Austrijski car Franjo Josip, belgijski kralj Leopold, perzijski šah, ruski veliki vojvoda Vladimir, Rothschildi, vojvoda Westminsterski, njemački bankir Von Roelsh, dočim dvadeset i drugi po redu u imeniku . . . ubogih smrtinika, dolazi pobjedljivo njegovo carsko veličanstvo Abdul Hamid, turski sultan.

Trideset i četvrtog reda je u imeniku stara gospodja Hetty Green u saveznim Državam američkim, koja posjeduje liepu, ne nasljedjenu, već natečenu svotu promišljenim finacjalnim operacijama od 231 milijuna kruna. (Svršit će se).

Čar zлата i kōlo milijardaša.

Čar zлата, djavolski i neodoljiv napastnik od pedeset godina, više je no igda podražao sve špekulante, poglavito one u sievernoj Americi, da petrolejom, rudnicima zлата, željeznicama, tvornicama ocjeli, merkantilnom trgovinom, bankarskim i bursovnom operacijama, nagru za se, za svoje sretnе baštinke ogromna, basnovitа imanja, pred kojima izčežavaju starovjekovna bogatstva Krezа i Lucula. Ne radi se više o milijunima sestercija, da li o milijardama kruna!! Za zbilja, američki milijunaši smatrani su nebogim ubozima, vriednim sažaljenja naprama i ajslovnim kapitalima, koje posjeduju kraljevi petroleja, dragulja, ocjeli itd. Kad se pomisli, da jedan biedli, suhonjavi, izpiti John D. Rockefeller, prozvan kraljem petroleja, izkinjen dnevnim umnim radom, koji mu iztraša život, tako, da ne može ureduno probavljati ni hranu — kad se pomisli da raspolaze s kapitalom od preko 5 milijarda kruna (malenkost), čija renta samo uz 4% na godinu bi dozvolila vlasniku da troši na dan, ma da ne dira u glavnicu,

na rieči dalmatinskog namjestnika Nardellia, koji je Spičianina donio poruku Nj. Veličanstva, da Spič ne će biti otrgnut od Dalmacije. Veliki ovaj londonski list, koji je organ ministra vanjskih posala Grey-a, razlaže u uvodniku o priekop potrebi, da i Crnagora i Srbija shvate dojam ovih rieči, pa da napuste, jer su uzaludne sve zahjave o kakovoj teritorijalnoj odšeti.

Sporazum izmedju Turske i Bugarske. U mjerodavnim krugovima tvrdi se, da je rusko-turksko-bugarski arrangement, što se temelji na ruskoj ratnoj odšeti i principu polučen, i da će turski ministar vanjski posala taj arrangement potpisati.

Pokrajinske vijesti.

Društvo za „Pučku Prosvjetu“ u Splitu. Odnosno našoj vijesti pod ovim nadpisom u „Hrvatskoj Rieči“ od 27. veljače primili smo iz Splita ovo razjašnjenje: „Društvo za „Pučku Prosvjetu“ u Splitu izdava „Pučki List“, koji se danas tiska u 6500 primjeraka. Predsjednikom je društva gosp. L. Borčić; podpredsjednikom g. Dr. Ivan Menger, a tajnikom gosp. J. Kapić. Društvena glavnica, znatno povećana, uložena je na „Pučkog Banci“ u Splitu.“ — Ovo bi bio više „službeni“ izvještaj, a sad čekamo na „stvarni“ izvještaj, da se uzmogne učiniti prispodoba.

Don Ante Matijaca, umirov. župnik preminuo je na 2. o. mj. u jutro u svom rodnom mjestu Kaštel Lukšiću u 66. godini. On je odgojio Crkvi i rodu sinova Dra. Miroslava. — Pokojniku, čestitom čovjeku žarkom rodoljublju pokoj, a uciviljenoj porodici, osobito prijatelju nam učitelju Bartulu naše iskreno saučeeše.

U Neretvi prošlih dana nasukalo se je više parobroda i jedrenjača. Pravom pitaju ja-ružilo da Neretvu pročitši kô valja.

Uuro. Javljaju nam iz Grada, da je tamo na 3. o. mj. nenadno preminuo Ante Andrijašević u 48. godini života. Sprovod je bio na 4. o. mj. Laka mu zemlja, a obitelji naše saučeeše.

Iz hrvatskih zemalja.

Dizve dvie škole na svoj trošak. Kako javljaju, predao je preč. gosp. dr. Juraj Žerjavić, župnik u Marija-Bistrici, županijskoj oblasti u Zagrebu obezvu, da će od svoje volje kao dar svojim županima podići još ove godini iz svojih sredstava dvie nove školske zgrade, a to jednu na Lazu za selo Bistrički Laz, a drugu u Globočcu za sela Globočec, Sušenberg i jedan dio Poljanice, a obje škole po uzoru one u Sv. Mateju občine Gornja Stubica. Ljepšega sponenika nije mogao sebi gospodin župnik Žerjavić postaviti. U oba mjesta nema škole, a jedva da koje diete radi zla puti i daljine može da polazi školu u Marija-Bistrici.

Iz protokolirane tvrtke; Knjižara i papirnica u korist „Kluba Čirilo-Methodski zidara“ (Šimunić i drug.) Zagreb, Preradovičev trg br. 4, javlja da su istupili g.g. Ružica i njezin suprug Milan Šarić, te je sada ove knjižare vlasnik sam g. Ljudevit Šimunić, kojega veže ugovor sa klubom Čirilo-Methodski zidari u Zagrebu, Preporučamo ovu knjižaru najtoplije.

Iz grada i okolice.

Uredovanje na baždarskom uredu. Bilo je zapitano, da bi se baždarsko uredovanje u Šibeniku protegnulo na sve dane sedmice, mjesto kako sada na sama tri sedmična dana. Ovo pitanje bilo je u svoje doba duprotno shodnim predlogom baždarskog nadzorništva u Zadru. Uza sve to ministarstvo za javne radnje nije našlo, da uvede svadganje uredovanje.

Da se urede nasadi na Šupinom Poljicu razpoloženo je, da se izvede podkresivanje donjih grana (do 75 cm. visine), i to besplatno po onim seljanima Varoša, koji su se za to prijavili šumskom kot. povjereniku. Podkresivanje se izvadjja pod upravom šumarskog pomoćnika i dotičnog lugara.

Kretanje u luci. Kroz minuli mjesec ve-ljaču ušlo je u šibensku luku 248 austr.-gugo, parobroda i 13 jedrenjača, 3 talijanska parobroda i 22 jedrenjača sa skupnom tonelažom od 51.073 bačve.

Bezkatnati zavjomi za obnovu vino-grada. Na prošnju občine šibenske namjestništvo je odredilo, da se rok za sakupljanje molbenica, kojima se pita bezkatnati zajam za obnovu vinograda zaraženih od filokseze, produlji sve do konca tekućeg mjeseca ožujka.

Kinematograf. Još danas i sutra program od četvrtka. U ponedjeljak promjena.

Porota u Šibeniku. Na 15. travnja otvoriće se prvo redovito zasjedanje porotnog suda kod okrnižnog sudovišta u Šibeniku. Za ovo je zasjedanje predsjedništvo prizivnog suda od-

redilo predsjedateljem, predsjednika Marina Silobričića, a zamjenicima pokr. savj. Alfreda Benkovića i Božu Milinovića.

„Dalmata“ ima u Šibeniku dopisnika, koji se odlikuje vrednom originalnošću, osobito glede školskih stvari. On dolazi sada da prigovara postojećoj razdobi školskih okoliša, kad se razni radi na tome, da se ti okoliši urede prema prostornosti grada i prama položaju pojedine škole, sada, kad su se ustanovile nove škole i kad se ima da otvori još ona dolačka, pri čemu se na prvi mah nisu mogle nikako bolje odsjeći granice za školski okoliš svake pojedine škole. Neka se mudračina smiri i neka bude uvjeren, da ljudi, koji danas utječu u školstvo grada, imaju i volje i srca i razuma, da ga što bolje podignu i urede, a nisu kô što su bili ljudi „Dalmatove“ stranke, koji su, dok su u nepovratna doba vladali, marili za školstvo i prosvjetu puka koliko i za lanjski snieg, koji su dapače podržavali puk u mraku, u neznanstvu i nisu nikad ni pomislili na stvaranje novih pučkih škola, a kamo li se postarali za zgodna školska pomješća, za udobne školske zgrade. Ako ovo još danas djelomice u Šibeniku fali, krivi su prošli ljudi i prošla vremena, jer se tek sada svako pitanje prave obće koristi ozbiljno shvaća i makar uz žrtve ostvaruje. Nasljednici starih podržavatelja pučkog robstva i mraka nemaju danas prava o tim pitanjima govoriti, a najmanje pak prigovarati.

„Šibenska glazba“ udarat će u nedjelju dne 7. t. mj. na obali, eventualno na „Malom Trgu“ sljedeći program: 1. Hrvatska koračnica; 2. Ouvertura k op. „Pjesnik i seljak“: Suppé; 3. Koncertna fantazija za Euphoniön: Mutone; 4. Potpourri iz opere „Hugenotten“: Meyerbeer; 5. Amerikanska koračnica: Delcioppo. Početak koncerta u 11^{1/2} sati prije podne.

Bachova patenta po Vodicanima. Nahode se u sudbenim uzam: Marko Nikola, Crljenak Josu, Kranjac Miko, Mačukat Roko i Čače Peariša, da izvrše kazan zatvora što ih ottrag dvie godine politička vlast osudila. jer su reagirali protiv žandara, koji su oboružani provalili u prostorije „Hrvatske Čitaonice“.

U lupežtini. Primamo iz Drniša: Tri lupeža iz Miljevacu navalise u noći izmedju 3. i 4. o. mj. na kuću nekog Grahovca u Štkovu, namjerom, da ga okrađu, Donieli skale iz komšiluka i baš od glavara sela, te ih metnuli uz kuću do krova, otkrili krov i spustili se, da izvedu svoju nakanu. Nu pošto je bilo jure zorno doba poslije 3 sata po pon., a mješčina sjala, jedan iz komšiluka, koji je išao pregledat blago, opazi skale na Grahovčevoj kući i jednu osobu, kako silazi: on ni dvie ni tri viknu, probudi domaćina uz viku: „lupeži!“ Ovak skoči i sin mu onako goli, a lupeži stali bježati. Nu zgraji se sav komšilik na viku, te poletiše za lupežima. Grahovac jednog uhvati, al ovaj odskoči i njega nožem za vrat. U to priskoči sin mu, mladić od 26 god., ali prije nego ga je mogao zahvatiti, zaljera mu lupež nož u trbuš. Bio bi još koga ubo, da ga nije za oštricu noža spretno uhvatio jedan treći i tako pomoću drugih svladali i svezali lupeža. Ona druga dva pobjegoše. Sin Grahovca poslie malo časaka izdahnuo je, a stari je teško ranjen, dočim i onom trećem nož je pest prezeo. U jutro je izišla sudbena komisija. Čujemo sada, da je i stari Grahovac podlegao rani.

Iz Prvić-Luke tuže nam se, da ih nije zapalo ni zrno kukuruza od vladine pomoći, sasvim tim, da je i svudje obća nevolja, tim viša, što ribari, a to su većina žitelja, nisu u zadnje tri četiri mjeseca ništa dobila na ribanju zbog hrgjavih vremena, pače imali štete i troška. Prvićani namjeravaju svojim tužbama poći i dalje, ne pruži li im se što skorija pomoć, kako je pravedno. Ta nisu li oni cigani!

„Hrvatska Sloboda“ u Zagrebu, dnevnik je naše braće sumišljenika. Njezin broj od četvrtka dne 4. o. mj. donosi fotografičeske snimke mjenica, koje pokazuju da Josef Erank nije ništa drugo nego mešetar, Trödler, varalica, koji trči samo za novcem, novcem i uvijek samo novcem, a da mu je sve drugo krinka, kojom pokriva gnjusni svoj posao.

Tko nije na prigodi da čita „Hrvatsku Slobodu“, neka ju naruči!
Uprava „Hrvatske Slobode“ nalazi se u Zagrebu, Gajeva ulica br. 4.

Sangvinikova satira plagijat.

Split.

Tko je god od nas građana pročitao onu odušku „Pajacu“, koja je izašla u šibenskoj „Hrv. Rieči“ od 3. februara, pa vidi, kakovu aferu hoće splitska klika da iz toga napuše, i nehote pomišlja na staru Abderu, to poprjeste gluparija i kuriozitet. Danas bi se naš Split mogao nazvati akropolom dalmatinskih Abdericana, jer što se u Splitu danas događa i

ozbiljno razpravlja, to nije moguće, nego u gradu, gdje nema svijesti ni ozbiljnosti.

Danas se živo razpravlja, sastavljaju tužbe, šalju deputacije, lome se koplja, a proti kome i proti čemu? Proti jednoj satiri, koja nije ništa drugo, nego jednostavno plagijat raznih opisa u razni našim novinama, koji naslikaše figuru urednika, poznatoga pod imenom zloglasnog Antonija. Dakle kako se vidi, prava Abderska borba „za magarčevu sjenu“.

Za dokaz, da ovo nije jedno plagijat, evo nekoliko letimičnih tihovala „Neurasteniscusa“ sadašnjega splitskoga načelnika V. Mihaljevića, koji je prilicno opisao i Stražičića i onu grupu ljudi, koji ga protežiraju.

Vičko Mihaljević
splitski načelnik
(Neurasteniscus),
o A. Stražičiću.

Sražičići od pazara zabulani
farbom svakom, pešču, šakom . . .

Skitalice, pokućarci,
pohodjači, provonjači
svake bune i bumice,
vražji bero, pasji hero
Ničja vjero,
svačje pero,
kriva mjero, gladnagero,
Kobilička
tinevjero,

što se svudi skitō, verō,
puzēc sterō,
pa i nerō da bi žderō,
i kojega svak je derō,
dok izderō,
pa ga nogam tada tjerō
u kut stjerō
i isjerō
razbijući mu blatno pero
u četvero
i petero.

Sad si pao na konake,
kroz ulake, u toprake,
gdje se ne zna što se hoće,
(bedastoće!)

gdje se ne će, što se može
(tvrde kožele)
gdje se kaže, što ne misli,
(hinci skisil)

gdje se čuti i osjeća,
(žalost veća!)

samo za se i za svoje,
(i za dvojel)
gdje se brodi bez kormila
i bez smjera,
napred, natrag, desno, lievo;
ali važda u tišini,
sred nevera

u glasilu „Pučke Banke“,
te sestrice rođenice
ili bolje gospodarice,
vladarice
vaše stranke.

Je li tako Antonije
narodnjački Marabute?
furfunc . . . ?
(— ovdje gutam
dva tri sroka,
baš od oka,
puna smoka,
a uz gute
sve u ute . . . —)

. . . vuki i Štriba,
smjesa gliba!

Po receptu Stražičića
vašeg dičnog alterega,
s abirača, sakupljača
svih putina i rutina

Ta recepta od Jedinstva,
pravog meštara zlobe, hinstva.

Komu kaput odnušene
i u smetnji izvnuše
obruše

Kô da čitam, gdje me Stražni,
što za novac bes mrči,
i njegovi druzi lažni,
ljudi — vrči
strašno kore

po „Jedinstvu“ dole, gore
skepticizmom i cinizmom.

Ove je stvari i još mnogo toga pisao V. Mihaljević. Kukavice nisu se usudile tužiti ga na sud, a bilo je tiskano proti Stražičiću, Pučkoi banci i stranci mnogo više nego li ovdje navedeno. Naprotiv, kašnje, „Pajac“ je u istom „Jedinstvu“ mazio Mihaljevića uzvisujući njegove načelničeske vrline. Sada se Straško obravlja u pozu — — pošteni! Straško i straž! Straško i pošteni! A njegovi pokrovitelji pokazuju sada kuraje proti jednom profesorulu

Dar izložen u prvoj dalmatinskoj zlatariji
g. A. RADIĆA, dobila je srečka:
Serija h r l Br. 2

Učenička podružnica Družbe sv. Ćirila i Metoda.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavač i odgovorni urednik Josip Drezga.

Mnogo novaca
može se pristiđeti, kada se zna
pravo i izvorno vrelo robe.

Tražite bogato ilustrovani cijenik za žepne, zidne, budilice i ure sa njihalom, glazbene instrumente kao za sastavne dielove satova i urarske spravne, onda će te se osvjedočiti i čititi jednim cijenama. Jedna električno pozlaćena „Anker-Remontoir“ žepna ura, koja ide 36 sati, sistem „Roskopf-Patent“ sa elektro pozlaćenim lancem K 390; tri komada K 11; šest komada K 20.

Jgnatz Cipres, Krakov
Florianergasse 49/5. 1—6

Restauracija „Sidru“
prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznaniiti cijenno obćinstvo, da se u mojem lo-kalu toče izabrana vina, kao: dalmatinsko, istrijansko, bielo, desert, refesco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko. . . .
Kuhinja je domača prve vrsti, koja je obisknjena u svako doba toplim i mrlzim jelom. —
Objed l. reda K 11; II. reda 72 fil.
Naznačiti mi je osobito, da se moja jela priugotavljaju samo sa naravnim masti.
Preporučanje se veleštovanjem
Strika Antun.
13—52

Restauracija „Sidru“
prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Trgovački pomoćnik
papirine,

sa dobrim svjedočbama traži mjesto. —
Obraćati se uredništvu.

Oglas natječaja.

Br. 1831.

Otvara se natječaj na mjesto obćinskog liečnika za sela obćine Šibenske uz godišnju plaću od K 2400 — sa tri petgodišnje doplate od K 200 svaka, što će primati iz obćinske blagajne u jednakim mjesečnim predplatnim obrocima.

Obćinski liečnik za sela obćine šibenske dužan je liečiti besplatno siromake, kao takve priznate od obćinskog Upraviteljstva. Za posjete po selima imati će pravo na pristojbe i putne troškove.

Liečnik za sela ima pravo na stalnost i mirovinu u smislu pokrajinskog zakona 28. ve-ljače 1899. i zaključaka obćinskog Vieća u sjed-nicima 21. listopada 1900 i 27. kolovoza 1905. Natjecatelji dokazati će da su ovlašteni na liećenje u zemljama zastupanim na Carevinsk-om Vieću, da su državljani austrijski i da pod-puno poznavaju hrvatski jezik.

Svakomu je natjecatelju prosto obratiti se podpisanom Upraviteljstvu za potanje obavjesti i razjašnjenja.

Rok natječaju traje do 15. travnja 1909., a mođe imadu se prikazati potpisane.

U Šibeniku, 2. ožujka 1909.

Od obćinskog Upraviteljstva
Načelnik: **Dr. Krstelj.** Prispjelnik: **P. Ćikara.**

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

DIONIČKA GIVNICA K 1,000.000

Pričuvna zaklada K 100.000

Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, občinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretinice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zdrjebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

12-52

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Casa di risparmio, Br. 5.

Viaslita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove eskomptuje mjenice, daje predjmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te

banknote i unovčuje kupovne i izdribeane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjerese uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarni zavoda uz najniže uvjete. 15-52

STECKENPFERD - -

od Ilijanova mlieka **SAPUN**

najblazi sapun za kožu kao i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje.

4-40

Po sebi funkcionirajući namještaji za podizanje vode iz dubokih vrela

gradi: najveća slavenska firma u monarhiji
Antun Kunz
c. k. dvorski dobavljač Hranice, (Morava).
Ojenci bađava i franko.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 1/2 %
" " " 30 " " 4 1/2 %

Uložke u zlatnim Napoleonnima ili u engl. funtim. (sterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 3 1/2 %
" " " 3 mjes. " 3 3/4 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznaičnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložanja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicle svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta inostranstva, odrezaka i izdribeanih vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznaičnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablounz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kredite listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjmove na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranjia (Contrung-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeđuraje vrednote proti gubitim zdrjebanja

15-52 Banca Commerciale Triestina.

THIERYOV BALSAM

jedini i pravi sa zelenom opaticom kao zaštitnom markom.

Najbolji lijek za nutarnje bolesti

svake vrsti

12 malih ili 6 dvostrukih ili 1 flaša za obitelji K 5-

Thieryova stolistna mast za rane

dvie doze K 3-60

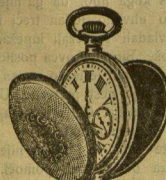
Dobiva se kod: ljekarne k angjelu čuvaru A. THIERYA

u Pregradi kod Roića.

U zalih kod drogičera ljekarnika NIKOLE RATKOVIČA i J. BUČANA

ljekarnika u SPLITU.

4-10

Najveći izum.

Samo K 5-10

stoji sada pronađena

„Nikel-Remontoir“

žepna ura sa znakom

„Sistem-Roskopf Patent“, koja ide 36 sati sa kazalom za časove. — Na minut dobro iduća. — amčenje za tri godine. (Jedan elegantni lanac i 5 drugih ukrasnih stvari dobiva kupac sata bađava).

Jedna fina, vrlo liepo izradjena srebrna ura sa srebrnim lancem samo K 11-10.

U slučaju nezadovoljstva vraća se novac natrag.

Naručbe šalju se pouzecem ili novac unapried.

M. J. Holzer's Wwe. Marie Holzer

tvornički skladište ura, zlata, srebra, kao i glazbene instrumente.

Krakov, St. Getrudgasse 29, Hochpartere.

Boğalo ilustrovani cienići šalju se bađava i franko.

Traže se putnici. 8-20

Hotel Dinara
Šibenik kod mjestnog kazališta

obskrbljen je izvrsnom kuhinjom -
udobnim i zdravim sobama i svim -
ostalim mogućim komforima. . . .
CIENE VRLO UMJERENE.
Preporučuje se Jvanica ud. Dodig.

39-52

ŠIRITE
- „HRVATSKU RIEČ“!

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.

PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiak, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja

- I. Na ljudski život:
 - a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
 - b) osiguranja miraza;
 - c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.
- II. Protiv štete od požara:
 1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
 2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
 3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).
- III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2,619.582.36

Za palmarciju pobliže obaviesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorničtvo „Croatiae“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE. 15-52

THIERYOVA STOLISTNA MAST

najsigurnije domaće sredstvo za otekline, rane, ozlede svake vrsti itd.

Dobiva se kod: ljekarne k angjelu čuvaru A. THIERYA. u Pregradi kod Roića. — 2 doze K 3-60.

Thieryov balsam za želudac svugdje poznat — 12 flaša K 5.—

U zalih kod drogičera ljekarnika NIKOLE RATKOVIČA i J. BUČANA ljekarnika u SPLITU.

4-10